

פרשת בהר – שני

(יד) וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו:

יד ואִרִי תִזְבִּין זְבִינִין לְחִבְרָךְ, אוֹ תִזְבּוֹן מִיַּד חִבְרָךְ לֹא תוֹנוּ, גֹּבֵר יֵת אַחוּהִי.

רש"י א וְכִי־תִמְכְּרוּ וְגו': לְפִי פְשׁוּטוֹ, כְּמִשְׁמָעוֹ. וְעוֹד יֵשׁ דְּרָשָׁה: מִנִּין, כְּשֶׁאֲתָה מוֹכֵר, מִכֹּר לְיִשְׂרָאֵל חִבְרָךְ? תִּלְמוּד לומר: "וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר – לְעַמִּיתְךָ" מִכֹּר, וּמִנִּין שָׁאֵם בָּאתָ לְקִנּוּת, קָנָה מִיִּשְׂרָאֵל חִבְרָךְ? תִּלְמוּד לומר: "אוֹ קָנָה – מִיַּד עַמִּיתְךָ". אֶל־תּוֹנוּ: (ת"כ, בב"מ נח) זוֹ אוֹנָאת מָמוֹן:

(טו) בְּמִסְפָּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בְּמִסְפָּר שְׁנֵי־תְבוּאוֹת יִמְכְּרֶךָ:

טו בְּמִנִּין שְׁנֵי אֵת יוֹבִילָא, תִּזְבּוֹן מִן חִבְרָךְ; בְּמִנִּין שְׁנֵי עֲלִלְתָא, יִזְבִּין לָךְ.

רש"י א בְּמִסְפָּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה: זֶהוּ פְשׁוּטוֹ לִישָׁב הַמִּקְרָא עַל אִפְנֵיו: עַל הָאוֹנָאָה בָּא לְהַזְהִיר: כְּשֶׁתִּמְכֹּר, אוֹ תִקְנֶה קֶרֶקַע, דֵּעַ, כִּמָּה שָׁנִים יֵשׁ עַד הַיּוֹבֵל. וְלִפִּי הַשָּׁנִים וּתְבוּאוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, יִמְכֹּר הַמוֹכֵר וַיִּקְנֶה הַקּוֹנֶה, שֶׁהֵרִי סוּפוֹ לְהַחֲזִירָהּ לוֹ בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל. וְאִם יֵשׁ שָׁנִים מְעֻטּוֹת וְזֶה מוֹכְרָהּ בְּדָמִים יְקָרִים הֵרִי נִתְאַנָּה לִדְקָח וְאִם יֵשׁ שָׁנִים מְרֻבּוֹת וְאָכַל מִמֶּנָּה תְבוּאוֹת הֶרְבֵּה, הֵרִי נִתְאַנָּה מוֹכֵר; לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְקִנּוּתָהּ לְפִי הַזְמָן, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּמִסְפָּר שְׁנֵי־תְבוּאוֹת יִמְכְּרֶךָ", לְפִי מִנִּין שְׁנֵי הַתְבוּאוֹת שֶׁתִּהְיֶה עוֹמֶדֶת בְּיַד הַלּוֹקָח תִּמְכֹּר לוֹ. וְרַבּוּתִינוּ דְּרָשׁוּ: מִכָּאן, שֶׁהַמוֹכֵר שִׁדְּהוּ אִינוֹ רִשְׁאֵי לְגָאֵל פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁתַּעֲמִד שְׁתֵּי שָׁנִים בְּיַד הַלּוֹקָח מִיּוֹם לְיוֹם, וְאִפְלוּ יֵשׁ שְׁלֹשׁ תְבוּאוֹת בְּאוֹתָן שְׁתֵּי שָׁנִים, כְּגוֹן שֶׁמִּכְרָהּ לוֹ בְּקִמּוּתֶיהָ. ו"שְׁנֵי" אִינוֹ יוֹצֵא מִפְּשׁוּטוֹ, כְּלומר, מִסְפָּר שָׁנִים שֶׁל תְבוּאוֹת וְלֹא שֶׁל שְׂדֵפּוֹן; וּמַעוֹט שָׁנִים, שָׁנִים:

(טז) לְפִי | רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וְלִפִּי מְעֻט הַשָּׁנִים תִּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפָּר תְבוּאוֹת הוּא מִכֹּר לָךְ:

טז לְפָם סְגִיּוֹת שְׁנֵי אֵת, תִּסְגִּי זְבִינוּהִי, וְלְפָם זְעִירוֹת שְׁנֵי אֵת, זְבִינוּהִי: אִרִי מִנִּין עֲלִלְתָא, הוּא מִזְבִּין לָךְ.

רש"י א תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ: תִּמְכְּרָנָה בִּיקָר. תִּמְעִיט מִקְנָתוֹ: תִּמְעִיט בְּדָמֶיהָ:

(יז) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת־עַמִּיתוֹ וַיִּרְאֵתָ מֵאֲלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

יז וְלֹא תוֹנוּ תוֹנוֹן גֹּבֵר יֵת חִבְרִיָּה, וְתִדְחַל מֵאֲלֹהֶיךָ: אִרִי אָנָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ.

רש"י א וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת־עַמִּיתוֹ: (ת"כ) כָּאֵן הַזְהִיר עַל אוֹנָאת דְּבָרִים, שֶׁלֹּא יִקְנִיט אִישׁ אֶת חִבְרָו וְלֹא יִשְׁאֲנוּ עֲצָה שְׁאִינָהּ הוֹגֵנָתָ לּוֹ, לְפִי דְרָכּוֹ וְהִנָּאֲתוֹ שֶׁל יוֹעֵץ. וְאִם תֹּאמַר: מִי יוֹדֵעַ אִם נִתְכַּוְּנָתִי לְרָעָה? לָכֵךְ נֶאֱמַר: "וַיִּרְאֵתָ מֵאֲלֹהֶיךָ"; הַיּוֹדֵעַ מִחֻשְׁבוֹת, הוּא יוֹדֵעַ כָּל דְּבַר הַמְּסוּר לְלֵב, שֶׁאֵין מִכִּיר אֶלָּא מִי שֶׁהִמְחִשְׁבָה בְּלִבּוֹ, נֶאֱמַר בּוֹ: "וַיִּרְאֵתָ מֵאֲלֹהֶיךָ":

(יח) וַעֲשִׂיתֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וַיִּשְׁבְּתֶם עַל־הָאָרֶץ לְבַטָּח:

יח וְתַעֲבִדוּן, יֵת קִימִי, וְיֵת דִּינִי תִטְרוּן, וְתַעֲבִדוּן יִתְהוֹן וְתִתְבּוֹן עַל אֶרֶץ, לְרַחֲצֵן.

רש"י א וַיִּשְׁבְּתֶם עַל־הָאָרֶץ לְבַטָּח: שְׁבַעֲוֹן שְׁמִטָּה, יִשְׂרָאֵל גּוֹלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא, כו, לד): "אֲזַ תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׁבַתֶּיהָ. . . וְהִרְצַת אֶת־שְׁבַתֶּיהָ"; וְשִׁבְעִים שָׁנָה שֶׁל גְּלוּת בָּבֶל, כְּנֻגַּד שְׁבַעֲוֹן שְׁמִטּוֹת שֶׁבְטָלוּ, הָיוּ: